

The problem of training future specialists requires improvement of the educational system, refinement of plans and development of new materials in accordance with modern requirements. Specialists in the hotel and restaurant business must possess personal, professional, general, social (soft-skills), digital skills, as well as basic and professional competencies. Key competencies include social, psychological and environmental aspects that contribute to the development of the individual for the benefit of society. The rapid development of innovative technologies in the restaurant industry makes it difficult for students to familiarize themselves with new programs. Graduates must know modern forms of customer service and be ready to work with various equipment. To connect theory with practice, it is worth using computer programs adapted to the specifics of the industry. The active use of video materials in education helps to make classes visual and accessible. Research shows that video content is better digested, which is important due to the limited production practices in hotels and restaurants.

Modern education is constantly improving, integrating various fields of knowledge into professional activity. A specialist in the hotel and restaurant business cannot be considered qualified without knowledge of information and communication technologies, the ability to work on the Internet, communication in a foreign language, economic calculations and knowledge of foreign cultures. The integration of professional, economic, cultural and humanitarian knowledge is necessary for the formation of professional mobility of bachelors. One of the approaches is integrative.

Key words: *pedagogical conditions, hotel and restaurant business, professional mobility, international standards, professional culture.*

УДК 37.01

Аліна Сбруєва

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-1910-0138

Жанна Чернякова

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0003-4547-9388

DOI 10.24139/2312-5993/2024.04/424-446

НЕФОРМАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ЯК ПРІОРИТЕТ ДІЯЛЬНОСТІ ВСЕСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СКАУТСЬКОГО РУХУ

У статті схарактеризовано нормативні, організаційні та змістові засади неформальної екологічної освіти молоді як пріоритету діяльності Всесвітньої організації скаутського руху (World Organization of the Scout Movement - WOSM). Окреслено цільові пріоритети, еволюцію та організаційні засади діяльності міжнародного скаутського руху та Національної організації скаутів України як його складової. З'ясовано особливості неформальної освіти як засобу реалізації місії міжнародного скаутського руху. Схарактеризовано міжнародні екологічні програми, що реалізуються WOSM в сучасних умовах. Узагальнено цілі, критерії, дії та заплановані результати діяльності національних організацій скаутів у Європейському скаутському регіоні.

Ключові слова: *неформальна освіта, неформальна екологічна освіта, Всесвітня організація скаутського руху, метод скаутів, Україна, історія.*

Постановка проблеми. Однією з головних проблем, що постають перед системами освіти сьогодні, є забезпечення відповідності форми, змісту та методології навчального процесу поточним і майбутнім потребам молодих людей. В епоху швидких соціальних, екологічних і технологічних змін освіта повинна забезпечувати гнучкі, адаптивні та актуальні відповіді на виклики суспільства в цілому та кожної особистості зокрема.

За таких умов необхідно побудувати цілісну систему освіти, яка включає такі її складові, як формальна, неформальна та інформальна, що взаємодоповнюють одна одну. Нажаль, все ще існує тенденція приділяти більше уваги, часу і ресурсів сектору формальної академічної освіти. Як наслідок, важливість неформальної освіти не визнається достатньою мірою, а ресурси, необхідні для їх підтримки, розпоршуються. Це відбувається незважаючи на зростаючий рівень незадоволення серед молодих людей актуальністю та якістю, яку пропонує система формальної освіти. Разом з тим, все більш очевидним є той факт, що неформальна освіта вносить унікальний внесок у розвиток особистості. Це реальність, яку має дедалі більше визнавати будь-яке суспільство, яке має намір побудувати сучасну цілісну систему освіти, що дозволяє навчатися протягом усього життя, і відповідає поточним та далекосяжним потребам молодих людей.

Серед основних провайдерів неформальної освіти виокремлюють молодіжні організації, які мають специфічні характеристики, що надають їм унікальну здатність робити внесок у процес навчання протягом життя людини. Зокрема, вони, орієнтовані на людину і роблять акцент на зобов'язаннях і відповідальності кожної людини в процесі особистого зростання; всі вони мають на меті сприяти цілісному розвитку кожної особистості.

До найбільш дієвих, впливових та масових молодіжних організацій сучасності належить Всесвітня організація скаутського руху, що має більш ніж сторічну історію та об'єднує сьогодні понад 50 мільйонів молодих людей у більш ніж 224 країнах і територіях у їх прагненні стати агентами позитивних змін у вирішенні найактуальніших соціальних, екологічних та технологічних проблем, з якими стикаються національні та місцеві громади і планета в цілому.

Суттєву складову діяльності міжнародного скаутського руху становить вивчення і захист оточуючого середовища. За висловом засновника руху лорда Роберта Бейден Поуелла, вивчення природи є

основним видом діяльності скаутингу та гайдингу (Nature study is the key activity in scouting and guiding). Сьогодні вивчення природи здійснюється скаутами всього світу у межах широкого кола форм та методів неформальної освіти, що і становить предмет нашого розгляду.

Аналіз актуальних досліджень. Методологічні засади неформальної освіти в Україні сформульовано в працях відомих українських теоретиків О. Биковської, В. Вербицького, М. Дробнохода, Л. Лук'янової, В. Мачуського, Г. Пустовіта, Т. Сущенко, Л. Тихенко та ін.

Проблемам соціалізації молоді в закладах неформальної освіти присвячено наукові дослідження широкого кола авторів, зокрема А. Вірковського, О. Жабокрицької, Н. Євдокимової, В. Редькіної, В. Салко, В. Тернопольської, Л. Ярової та ін.

Висвітлення зарубіжного досвіду неформальної освіти стало предметом розгляду у роботах таких українських педагогів як В. Заярна, Р. Науменко, О. Биковська, О. Матвієнко, Н. Савченко, С. Сисоева, В. Стрижалковська та ін.

Здійснений нами аналіз досліджень показує, що вивченню скаутського руху як системи організації неформальної екологічної освіти молоді присвячено недостатню кількість робіт, особливо з огляду на неперервне оновлення нормативних, організаційних та змістових засад такої діяльності.

Метою дослідження є з'ясування нормативних, організаційних та змістових засад неформальної освіти молоді як пріоритету діяльності Всесвітньої організації скаутського руху.

Методи дослідження. У статті використано низку методів: загальнонаукові – аналіз, синтез, узагальнення, систематизація – для узагальнення та систематизації змісту нормативних документів скаутських організацій наукової та методичної літератури з досліджуваної проблеми; конкретно наукові: термінологічний аналіз – дозволив визначити сутнісні ознаки ключових понять дослідження; структурно-функціональний аналіз, що уможливив характеристику організаційних засад неформальної освіти в діяльності Всесвітньої організації скаутського руху; ретроспективний аналіз, що дав змогу прослідкувати еволюцію розвитку Всесвітньої організації скаутського руху та Національної Організації Скаутів України.

Виклад основного матеріалу.

1. Цільові пріоритети, еволюція розвитку та організаційні засади діяльності міжнародного скаутського руху

Цільові пріоритети та організаційні засади міжнародного діяльності скаутського руху визначено в Конституції Всесвітньої організації скаутського руху (World Organization of the Scout Movement - WOSM) (Constitution, 2011), затвердженій у 2011 році на Всесвітній скаутській конференції, що є керівним органом цієї організації.

У даному документі сформульовано сукупність нормативних положень, покладених в основу діяльності WOSM, зокрема визначення скаутського руху, його мети, принципів діяльності, Присяги та Закону, скаутського Методу, вимог до членства в організації, діяльності національних скаутських організацій, керівних органів WOSM, утворення та діяльності скаутських регіонів, мов міжнародного співробітництва в межах WOSM.

Зупинимось на найбільш значимих для розкриття проблеми нашого дослідження аспектах Конституції WOSM.

Перш за все, звернемо увагу на визначення скаутського руху, що сформульоване як «добровільний неполітичний освітній рух для молоді, відкритий для всіх без різниці статі, походження, раси чи віросповідання, відповідно до мети, принципів і методу, задуманих Засновником» (Constitution, 2011, art.1).

Підкреслимо визначення Руху як освітнього, що, власне й зумовлює його цілі, функції, форми та методи діяльності. Наголосимо, що світній скаутський рух як громадська організація займається саме неформальною освітою, тому його діяльність являє для нас особливий інтерес.

Зазначимо також, що Засновником Руху, про якого йдеться вище, став британський громадський діяч лорд Роберт Бейден-Поуелл (Robert Baden-Powel). Зупинимось коротко на основних історичних етапах розвитку руху, представлених на сайті WOSM, у яких відображено організаційні та змістові характеристики його діяльності у процесі перетворення у всесвітню освітню організацію для молоді (див. табл.1).

Таблиця 1

ЕВОЛЮЦІЯ РОЗВИТКУ СКАУТСЬКОГО РУХУ

У ВСЕСВІТНЮ ОСВІТНЮ ОРГАНІЗАЦІЮ ДЛЯ МОЛОДІ (Scouts, 2024d)

Роки та назви етапів	Основоположні організаційні зміни та змістові пріоритети
1907 – 1908 Ранні роки	Перший експериментальний табір, організований Робертом Бейден-Поуеллом для 20 хлопчиків від 11 до 18 років на острові Браунсі (Велика Британія). У 1908 р. Бейден-Поуелл опублікував книгу “Скаутинг для хлопчиків”, яка стала широко відомою та

	популярною і з того часу була продана накладом понад 100 мільйонів примірників.
1909 – 1918 Розширення Скаутського Руху	Після успішного старту розпочався Рух, який швидко отримав назву «Бойскаути». 1910 р - засновано Організацію для дівчат-Гайдів. 1914 - створена Система Патрулів для забезпечення стабільності Скаутингу під час Першої світової війни. 1916 - для хлопчиків до 11 років було започатковано вікову секцію «Кабскаутинг», який підтримувався публікацією «Посібника для вовченяти» та використанням «Книги джунглів» Редьярда Кіплінга як основи для Скаутингу. 1918 - створено вікову секцію «Роверство» для старших хлопців та молоді.
1919 – 1922. Перетворення Скаутського руху на всесвітню організацію.	1920 - перша Всесвітня Скаутська Конференція відбулася під час першого Всесвітнього Скаутського Джемборі в Лондоні за участю 33 Національних Скаутських Організацій. 1920 - у Лондоні було створено Всесвітнє Скаутське Бюро (тоді відоме як Міжнародне Бюро Бойскаутів). 1922 - у Парижі, відбулася друга Всесвітня Скаутська Конференція, на якій була представлена 31 Національна Скаутська Організація. Глобальне членство становило трохи більше 1 мільйона Скаутів. 1922 - обрано перший Всесвітній Скаутський Комітет (тоді Міжнародний Комітет Бойскаутів).
1914 – 1945 Скаутинг в часи світових воєн	Між двома світовими війнами Скаутинг продовжував процвітати, за винятком тоталітарних регіонів, де Скаутська діяльність була заборонена. В окупованих країнах з тоталітарними режимами Скаутинг продовжував існувати таємно, а скаути відігравали важливу роль у русі опору. Скаути підтримували свої країни під час світових воєн, годуючи голодних та допомагаючи пораненим. Подекуди морські скаути виконували функції берегової охорони.
1945 – 1980 Еволюція міжнародного Скаутингу після Другої світової війни	1947 - Всесвітня Організація Скаутського Руху отримала загальний консультативний статус при ЮНЕСКО. 1960-1980 - багато країн глобального Півдня здобули незалежність, в результаті чого Національні Скаутські Організації приєдналися або знову стали членами Всесвітньої Організації Скаутського Руху.
1980 – 2010 - глобальне розширення скаутського руху половині ХХ – на початку ХХІ ст.	1980-2007 - Скаутинг відродився в усіх країнах, де він існував до Другої світової війни, а також у нових незалежних країнах після закінчення холодної війни. Скаутинг у країнах, що розвиваються, поступово перетворився на молодіжну програму, яка була розроблена місцевими Скаутськими лідерами для кращого задоволення потреб своїх громад. Скаути стали більш залученими до вирішення соціальних, економічних та екологічних питань у своїх громадах та країнах. 2007 - століття Скаутингу. Скаутський рух відсвяткував своє 100-річчя , повернувшись до свого коріння у Великій Британії на 21-ому Всесвітньому Скаутському Джемборі.
2010 – 2020 Сприяння миру і сталому розвитку як пріоритет	Скаутинг продовжував розширювати своє членство, одночасно впроваджуючи інновації та адаптуючи свої освітні пропозиції відповідно до сучасних потреб та прагнень молоді. 2011 – Конституція Всесвітньої організації скаутського руху затверджена на Всесвітній скаутській конференції. 2011 - ініціатива “Посланці миру” була створена для сприяння розбудови миру та підтримки

розвитку Руху	впливу Скаутингу на місцеві громади. 2018 - ініціатива "Скаути за Цілі Сталого Розвитку (ЦСР)" з метою залучення Скаутського Руху до найбільшого у світі скоординованого внеску молоді у досягнення ЦСР. 2020 створення глобальної молодіжної спільноти "Племя Землі" (Earth Tribe), що об'єднує молодь для природоохоронної діяльності та надання можливості молодим людям боротися з наслідками зміни клімату.
2021- дотепер Сьогодні руху	Скаутський рух продовжує розвиватися і в сьогодні діє в 174 національних скаутських організаціях. Сьогодні понад 57 мільйонів молодих людей за підтримки мільйонів відданих волонтерів беруть участь у скаутських заходах і заходах в усьому світі.

Отже, як показано у Табл. 1, міжнародний скаутський рух пройшов шлях від маленького табору для хлопчиків-підлітків до всесвітньої багатомільйонної освітньої організації, метою якої є «сприяння розвитку молодих людей у досягненні їхнього повного фізичного, інтелектуального, емоційного, соціального та духовного потенціалу як особистостей, як відповідальних громадян і як членів місцевих, національних та міжнародних спільнот» (Constitution, 2011, art.1). Подане у конституції формулювання мети діяльності організації ми інтерпретуємо як всебічний розвиток особистості-громадянина, громадянськість якого (якої) має локальний, національний та глобальний виміри. Саме така постановка мети, що охоплює загальнолюдські інтереси, а також ретельно розроблений методологічний інструментарій (принципи, Присяга та Закон, Скаутський метод), що враховує вікові та статеві особливості й інтереси членів організації, пройшов випробування впродовж тривалого історичного часу, стали, суттєвою мірою, запорукою широкої популярності міжнародного скаутського руху.

Принципами діяльності WOSM у Конституції визначено такі:

- **Обов'язок перед Богом.** Прихильність духовним принципам, вірність релігії, яка їх виражає, і прийняття обов'язків, що з цього випливають.

- **Обов'язок перед іншими.** Вірність своїй країні в гармонії з просуванням місцевого, національного та міжнародного миру, взаєморозуміння та співпраці. Участь у розвитку суспільства з визнанням і повагою до людської гідності та цілісності світу природи.

- **Обов'язок перед собою.** Відповідальність за розвиток себе. (Constitution, 2011, art.2.1).

Викладені вище принципи реалізуються шляхом дотримання Присяги і Закону, що є єдиними для всіх скаутів світу, схвалені у Конституції WOSM у наведених далі формулюваннях.

Скаутська присяга. Клянусь честю, я присягаюся, що зроблю все можливе виконуватиму свій обов'язок перед Богом і Королем (або перед Богом і моєю Батьківщиною); постійно допомагатиму іншим людям; дотримуватимуся скаутського закону.

Скаутський закон.

1. Честі скаута слід довіряти.
2. Скаут – вірний.
3. Обов'язок скаута – бути корисним і допомагати іншим.
4. Скаут – друг усім і брат кожному іншому скауту.
5. Скаут – ввічливий.
6. Скаут – друг природи.
7. Скаут уважний до настанов своїх батьків, патрульного лідера та Скаут-лідерів, без зайвих питань.
8. Скаут усміхається і наспівує за будь-яких труднощів.
9. Скаут – ошадливий.
10. Скаут чистий у думках, словах і вчинках. (Constitution, 2011, art.2.2).

Скаутський Закон являє собою морально-етичний кодекс честі скаута, побудований на засадах християнської моралі. Показово, що поряд із визначенням основоположних етичних засад діяльності скаутського руху у Конституції подано визначення Скаутського Методу (Scout Method) що є свідченням сутності Руху як освітньої організації. Наведемо визначення Методу, подане у Конституції: «Скаутський метод – це система прогресивного самовиховання шляхом:

- дотримання присяги і закону;
- навчання через діяльність;
- членства в невеликих групах (наприклад, патруль), що включає під керівництвом дорослих поступове відкриття та прийняття відповідальності та навчання самоврядуванню, спрямованому на розвиток характеру та набуття компетентності, самозабезпечення, надійності та здібностей як співпрацювати, так і керувати.

- прогресивних та стимулюючих програм різноманітних заходів, заснованих на інтересах учасників, включаючи ігри, корисні навички та послуги громаді, які відбуваються переважно на відкритому повітрі в контакті з природою (Constitution, 2011, art.3).

У контексті характеристики організаційних засад діяльності WOSM назвемо органи, що здійснюють керівництво всесвітнім скаутським рухом: (а) Всесвітня скаутська конференція; (b) Всесвітній скаутський комітет; (c) Всесвітнє скаутське бюро (Constitution, 2011, art.4). Згідно з Конституцією WOSM складається з національних скаутських організацій в суверенних державах. Представником будь-якої суверенної держави у WOSM може бути лише одна національна скаутська організація. Зауважимо той факт, що національна організація-член може складатися з кількох незалежних структур, що діють в тій самій суверенній державі та утворюють федерацію, що базується на спільній скаутській меті.

Зауважимо принагідно, що саме таку федерацію являє собою Національна Організація Скаутів України (НОСУ) утворена у 2007 р. трьома найбільшими скаутськими організаціями України: Всеукраїнською молодіжною організацією «Пласт - Національна скаутська організація України», Всеукраїнською молодіжною організацією «СПОК» та Всеукраїнською організацією «СІЧ» У 2008 році на 38-й Всесвітній Скаутській Конференції у Кореї НОСУ стала повноправним членом Всесвітньої Організації Скаутського Руху (НОСУ, 2024).

Крім національного виміру організаційної побудови, який складається з національних організацій, WOSM має і регіональний вимір, що передбачає утворення скаутських регіонів. Зокрема, для нашого дослідження представляє інтерес Європейський скаутський регіон, що є одним із шести географічних підрозділів Всесвітньої організації скаутського руху зі штаб-квартирою в Женеві, Швейцарія. Це мережа з понад 2 мільйонів членів у 46 членських організаціях по всьому континенту, що входять до Всесвітньої організації скаутського руху. Під керівництвом Європейської регіональної конференції та Європейського скаутського комітету, Регіон підтримується волонтерами в робочих групах і проєктних командах, а також професіоналами Європейського регіонального офісу Всесвітнього скаутського бюро (European Scout Region, 2023).

2. Неформальна освіта як засіб реалізації місії міжнародного скаутського руху.

Актуальне в сучасних умовах визначення місії міжнародного скаутського руху було сформульовано у липні 1999 р. на 35-тій Всесвітній скаутській конференції (Дурбан, Південна Африка), на якій було прийнято Заяву, що мала на меті підтвердити роль скаутингу в

сучасному світі. Прийняття Заяви стало ключовим кроком вперед у роботі WOSM над розробкою стратегії скаутингу. Місія скаутингу, вказано в Заяві, полягає в тому, щоб зробити внесок у освіту молодих людей через систему цінностей, засновану на скаутській Присязі та Законі, щоб допомогти побудувати кращий світ, де люди самореалізуються як особистості та відіграють конструктивну роль у суспільстві (WOSM, 2000). Шляхами реалізації Місії було названо такі:

- залучення молоді до процесу неформальної освіти протягом усього періоду становлення;
- використання спеціального методу, який робить кожну людину головним агентом у її розвитку як самозабезпеченої, відповідальної та відданої людини;
- надання допомоги молоді у формуванні системи цінностей, заснованих на духовних, соціальних і особистих принципах, викладених в скаутській Присязі та Законі (WOSM, 2000).

Цілком закономірно, що WOSM, яка позиціонує себе як освітню організацію, визначає залучення молоді до неформальної освіти протягом усього процесу становлення особистості першочерговим шляхом реалізації своєї місії.

Нашу увагу привернули міркування щодо ролі неформальної освіти в житті сучасного суспільства та в діяльності молодіжних організацій, викладені в документі *«Велика 6» молодіжних організацій: спільна позиція щодо неформальної освіти* (The “Big 6”, 2019), прийнятому за результатами роботи першого Всесвітнього форуму з неформальної освіти, який відбувся в Ріо-де-Жанейро, Бразилія, у 2019 р. Організаторами даного форуму стали шість найбільших світових молодіжних організацій, у тому числі і WOSM, які зібралися разом, щоб поділитися своїм баченням неформальної освіти та навчання молодих людей у сьогоденні та в наступні десятиліття ¹.

---

¹ До «Великої шістки» молодіжних організацій, що стали ініціаторами першого Всесвітнього форуму з неформальної освіти, який відбувся в Ріо-де-Жанейро, Бразилія, у 2019 році входять: Всесвітня організація скаутського руху (World Organization of the Scout Movement), Всесвітня асоціація дівчат-гідів та дівчат-скаутів (World Association of Girl Guides and Girl Scouts), Всесвітній альянс християнських асоціацій для молодих чоловіків (World Alliance of Young Men’s Christian Associations), Всесвітня асоціація молодих жінок – християнок (World Young Women’s Christian Association), Міжнародна федерація Товариства Червоного Хреста і Червоного Півмісяця (the International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies), Міжнародний фонд премії герцога Единбурзького (the Duke of Edinburgh’s International Award Foundation). Разом «Велика шістка» молодіжних організацій, заснована в 1996 році, об’єднує понад 250 мільйонів молодих людей. Ці організації зробили внесок у освіту понад мільярда молодих людей протягом останнього століття.

У аналізованому нами Документі визначено неформальну освіту як глибоко диверсифікований з точки зору контексту, тривалості, провайдера, способів надання та результату процес. Основоположними характеристиками цього процесу, сформульованими «Великою шісткою», є такі:

- неформальна освіта здійснюється в межах запланованих, структурованих програм і процесів особистої та соціальної освіти молоді;

- цілями неформальної освіти є перш за все набуття життєвих навичок, формування цінностей і принципів, а також розвиток відносин, заснованих на інтегрованій системі цінностей;

- неформальна освіта відбувається в таких місцях як молодіжні організації, спортивні клуби, драматичні та громадські групи, де молоді люди зустрічаються, наприклад, щоб разом виконувати проекти, грати в ігри, обговорювати, ходити в походи або займатися музичним чи драматичним мистецтвом;

- залежно від контексту, неформальну освіту можна визначати відповідно до умов, в яких вона здійснюється, наприклад, позакласні заходи чи позашкільне навчання, або за методами, які застосовуються, наприклад, експериментальне навчання;

- неформальна освіта та навчання вносять унікальний внесок у розвиток особистості у спосіб, що неможливо замінити формальною чи інформальною освітою та навчанням. Це реальність, яку має дедалі більше визнавати будь-яке суспільство, яке має намір побудувати сучасну цілісну систему, що дозволяє навчатися протягом усього життя, отримувати інформацію від молодих людей щодо їхніх потреб і відповідати їхнім поточним потребам. (The “Big 6”, 2019)

Суттєву увагу приділено в Документі з’ясуванню особливостей діяльності громадських організацій у сфері неформальної освіти. Констатовано, що організації, які займаються неформальною освітою, такі як молодіжні та громадські рухи, мають низку характеристик, які надають їм унікальну здатність робити внесок у процес навчання протягом життя людини. По-перше, такі організації, як правило, орієнтовані на людей і роблять сильний акцент на зобов’язаннях і відповідальності кожної людини в процесі особистого зростання. По-друге, всі вони мають на меті сприяти цілісному розвитку кожної особистості. По-третє, всі вони підсилюють мотивацію людини брати активну участь у процесі навчання (The “Big 6”, 2019). Конкретизуючи

специфіку діяльності громадських організацій у сфері неформальної освіти, «Велика шістка» формулює низку організаційних та психолого-педагогічних засад цього процесу, апелюючи, зокрема, до сучасного теоретика емпіричного навчання Д.А. Колба (Kolb, 2014):

1. Добровільна участь. Участь у молодіжних організаціях, зокрема в їхній освітній діяльності, зазвичай є добровільною. Будь-хто, хто вирішує приєднатися до такої діяльності, робить це за власним бажанням. Такий характер участі в освітньому процесі зміцнює мотивацію людини та позитивно впливає на формування її характеру.

2. Емпіричне навчання (Experiential learning). Організації, які займаються неформальною освітою, пропонують практичний досвід у своїй конкретній сфері. Навчання відбувається через рефлексію як результат практичного досвіду особистості, а не лише теоретичного пояснення. Розвиток навичок, міжособистісних стосунків буде результатом безпосереднього досвіду життя з іншими та природного, організованого чи спонтанного, обдумування цього досвіду (Kolb, 2014). Виявлення власних здібностей і меж стане результатом безпосередньої участі молоді людини в реалізації певного проекту або спроби подолати реальний виклик.

3. Прогресивне навчання. Більшість молодіжних організацій мають так званій «прогресивний вимір» (progressive dimension) у своїх програмах, що дозволяє допомогти людині виміряти своє власне зростання протягом певного періоду часу гнучко і без жорсткості фіксованого навчального плану. Людина починає, реалізує та завершує кроки в початковій програмі, коли вона готова це зробити відповідно до свого власного рівня розвитку та психічної готовності. Такий вимір підтримується освітнім підходом/методом, адаптованим до особистісного прогресу та пов'язаним із добровільним характером участі в організаціях й індивідуальними зобов'язаннями. Вимір прогресування стає дуже потужним інструментом розвитку. Це особливо вірно, коли задумано як спосіб для індивіда перевірити власний прогрес відносно попереднього етапу особистого розвитку, а не в змаганні з іншими.

4. Навчання «рівний-рівному» (Peer-to-peer learning). Багато молодих людей прагнуть до участі в групі однолітків. Така група відіграє надзвичайно важливу роль у процесі формування молодими людьми цінностей. Організації, які займаються неформальною освітою, знайшли способи залучати групу однолітків як ідеальну

структуру, в якій індивід, разом з іншими, у стані планувати та реалізовувати проєкти, брати на себе обов'язки, розвивати стосунки, виконувати певні ролі, розмірковувати та оцінювати групову діяльність разом з іншими, отримувати та надавати зворотній зв'язок, а також вчитися з власного досвіду.

5. Наставництво. Молодіжні організації пропонують можливості для встановлення справжнього партнерства між молодими людьми та дорослими в ситуаціях, коли обидві сторони є волонтерами та визнають, що можуть вчитися одне в одного. Такі партнерські відносини передбачають взаємну оцінку та взаємну повагу. У житті молодих людей є дуже мало ситуацій, де такі стосунки між молоддю та дорослими можуть розвиватися неавторитарним чином.

6. Розвиток лідерства. Молодіжні організації майже завжди надають, як частину своїх програм, можливість для молоді практикувати лідерство. Це дає їм змогу розвивати лідерську поведінку та навички, не стикаючись із хибним уявленням про те, що їм доводиться чекати, поки вони «виростуть». У результаті вони отримують важливий практичний досвід позитивного впливу на навколишній світ. Здатність брати участь у процесі демократичного прийняття рішень і відповідального демократичного лідерства рідко стає можливою в інших сферах життя молоді.

7. Розвиток системи цінностей особистості. Цінності організації зазвичай узгоджуються з місією та баченням організації. Вони є невід'ємною частиною структури організації та справляють сильний вплив на її діяльність, операції, культуру та зовнішні відносини. Таким чином, вони пропонують молодим людям можливість відкрити для себе, проаналізувати та зрозуміти цінності та їхні наслідки, а також створити особистий набір цінностей і позитивних звичок які будуть керувати їх життям. (The "Big 6", 2019)

В Документі «Великої шістки» підкреслено, що неформальна освіта найкраще підходить для того, щоб допомогти молодим людям розвинути їхні таланти, стійкість і підготувати їх до соціальних змін. Однак в сучасному світі вона часто недооцінюється, а без належного визнання її користь для молоді та громади не досягає свого повного потенціалу. В цілому, в матеріалах першого Всесвітнього форуму з неформальної освіти (Ріо-де-Жанейро, Бразилія, 2019) констатовано, що існує глобальна потреба визнати універсальну значущість

неформальних аспектів освіти та навчання молоді, що здійснюється у контексті практичної діяльності молодіжних організацій.

Методичною основою неформальної освіти, здійснюваної організаціями міжнародного скаутського руху, є так званий Скаутський Метод (СМ), про який вже йшлося вище в контексті характеристики організаційних засад WOSM. Характеристики СМ подані в численних методичних посібниках, розроблених теоретиками та практиками організації, зокрема в таких, як «Скаутинг: освітня система» (World Scout Bureau, 1998), «GPS. Посібник для молодіжної програми скаутингу» (Scouts, 2024a), «Основні характеристики скаутингу» (Scouts, 2019) тощо, які являють собою рекомендації для діяльності національних скаутських організацій. У таких посібниках подано структурно-функціональний аналіз складових СМ у їх взаємозв'язку та взаємозалежності, особливості адаптації СМ до різних вікових груп скаутів ті інші психолого-педагогічні механізми освітньої діяльності молодіжної організації. Елементами, що покладені в основу системи дії СМ є такі:

1. Скаутська присяга та закон: особиста добровільна відданість сукупності спільних цінностей, які є основою всього, що робить скаут, і всього, чим скаут хоче бути. Присяга і закон є основоположними елементами скаутського методу.

2. Навчання на практиці: використання практичних дій (досвід реального життя) і рефлексії для сприяння постійному навчанню та розвитку.

3. Особистий розвиток: прогресивна навчальна подорож, зосереджена на мотивації та використанні практичних дій (досвід реального життя) і рефлексії для сприяння постійному навчанню та розвитку.

4. Командна система: використання невеликих команд як способу участі у спільному навчанні з метою розвитку ефективної командної роботи, навичок міжособистісного спілкування, лідерства, а також формування почуття відповідальності та причетності.

5. Підтримка дорослих: дорослі сприяють і підтримують молодь у створенні можливостей для навчання та через культуру партнерства перетворюють ці можливості на значущий досвід.

6. Символічна рамка: об'єднуюча структура тем і символів для полегшення навчання та розвитку унікальної особистості скаута.

7. Природа: можливості навчання на свіжому повітрі, які сприяють кращому розумінню оточуючого середовища та налагодженню з ним стосунків.

8. Залучення громади: активне дослідження та прихильність до громад і всього світу, сприяння розумінню між людьми. (Scouts, 2024)

Загалом, наведені вище положення характеризують цільові, організаційні, змістові та методичні особливості освітньо-розвивальної діяльності скаутського руху, що в сукупності і означає «скаутський метод».

3. Екологічна складова скаутської діяльності

Важливість природи як життєвої цінності скаутингу та її захисту як пріоритету діяльності організації проголошується в Конституції WOSM, зокрема в *принципах* скаутського руху (принцип участі у розвитку суспільства з визнанням і повагою до людської гідності та цілісності світу природи), скаутській *присязі* (Скаут - друг тварин), змісті скаутського *методу* (прогресивні та стимулюючі програми різноманітних заходів, ... які відбуваються переважно на відкритому повітрі в контакт з природою) тощо (Constitution, 2011).

WOSM має тривалий досвід реалізації масштабних екологічних програм. У 2009 році була започаткована Всесвітня скаутська екологічна програма (World Scout Environment Programme), зосереджена на навколишньому середовищі в широкому сенсі та заохоченні скаутів до цілісного усвідомлення світу природи та того, як їхні повсякденні дії можуть на нього вплинути, поступово розвиваючи почуття особистої відповідальності за навколишнє середовище.

Програма запропонувала інструменти, ресурси та ініціативи, щоб допомогти скаутам у всьому світі працювати разом на благо місцевого та глобального довкілля відповідно до п'яти цілей екологічної освіти у скаутингу та трьох широких вікових діапазонів (до 11 років, від 11 до 14 років і 15+). Цілі Всесвітньої скаутської екологічної програми було сформульовано наступним чином:

Скаути працюють для світу, в якому:

1. Люди та природні системи мають чисту воду та чисте повітря.
2. Існує достатньо природного середовища існування для підтримки місцевих видів.
3. Ризик шкідливих речовин для людей і навколишнього середовища зведений до мінімуму.
4. Використовуються найбільш відповідні екологічні практики.

5. Люди готові реагувати на екологічні небезпеки та стихійні лиха. (World Scout Bureau, 2009)

З 2015 року, тобто з часу затвердження Цілей сталого розвитку (ЦСР) ООН (United Nations, 2015), скаутський рух узгоджує свої цілі з глобальними пріоритетами ООН, започаткувавши з цією метою програму «Скаути за ЦСР» (Scouts for SDG). На сайті WOSM дана програма схарактеризована таким чином: «Скаути за ЦСР» – це глобальна мобілізаційна спроба, спрямована на надихання та надання можливості молодим людям через освітню програму Скаутингу та місцеві проекти стати громадянами світу, які діють для досягнення Цілей сталого розвитку в усьому світі. Наші програми неформальної освіти та мобілізація ресурсів спрямовані на те, щоб надати скаутам можливість лідирувати у своїх громадах і вирішувати найактуальніші проблеми у своїх країнах відповідно до ЦСР» (Scouts, 2024b).

Повідомляючи світу про внесок скаутів у досягнення ЦСР, WOSM наводить такі дані: «молоді люди та дорослі волонтери відпрацювали майже 3 мільярди годин на громадських роботах у понад 170 країнах та продовжують вирішувати проблеми й створювати кращий світ за підтримки партнерів, громадянського суспільства та урядів усіх рівнів. До 2030 року ми сподіваємося побачити досягнення ЦСР. Скаути планують присвятити 4 мільярди годин волонтерської роботи у сферах миру та місцевої громади, здоров'я та благополуччя, навколишнього середовища й сталого розвитку та навичок для життя». (Scouts, 2024b)

Новою сторінкою розвитку скаутського руху в цілому та його екологічної основи зокрема стала ініціатива «Плем'я Землі» (Earth Tribe), започаткована у 2020 році. Головну ідею даної ініціативи сформульовано таким чином: «Плем'я Землі – це глобальна спільнота молодих людей, які захоплюються навколишнім середовищем і беруть активну участь у захисті нашої планети як громадяни світу. Завдяки участі в ініціативі Earth Tribe молоді люди вчаться, як краще спілкуватися з природою, стати чемпіонами сталого розвитку, вжити заходів для відновлення природи та зупинити зміну клімату. Завдання ініціативи, розроблені спільно зі Всесвітнім фондом природи (World Wide Fund for Nature), допомагають скаутам краще зрозуміти свою життєво важливу роль у нашій екосистемі та зв'язку з усім живим на землі» (Scouts, 2024c).

Запуск нової ініціативи відбувся в той час, коли світ мав справу з серйозними наслідками пандемії COVID-19. Ця глобальна криза

охорони здоров'я стала яскравим нагадуванням про необхідність своєчасного та скоординованого вирішення глобальних проблем. У дусі терміновості та глобального громадянства ініціатива Earth Tribe визнає вирішальний вплив людської діяльності на природу та те, що молоді люди як громадяни світу можуть відігравати активну роль у боротьбі за захист навколишнього середовища.

The Earth Tribe пропонує прогресивні освітні програми, що можуть бути випробувані через серію серйозних викликів (Earth Tribe Challenges), які стосуються того, як запобігти втраті біорізноманіття, змінити звички особистого споживання, боротися із забрудненням оточуючого середовища пластиком, виступати за екологічно чисті енергетичні рішення тощо. Серед перших викликів, які представлені в рамках Earth Tribe, є Champions for Nature Challenge, розроблений у партнерстві з WWF, Tide Turners Plastic Challenge, розроблений у партнерстві з UN Environment, і Scouts Go Solar Challenge, розроблений у партнерстві з Solafrica.

Протягом розвитку Earth Tribe як платформи для екологічних дій в ініціативі стають представленими нові виклики за участю партнерів, що дає ще більше можливостей для молодих людей стати агентами змін та чемпіонами сталого розвитку (Scouts, 2024).

4. Екологічна складова скаутської діяльності у Європейському скаутському регіоні

Далі розглянемо особливості екологічної складової скаутської діяльності на регіональному рівні на прикладі Європейського скаутського регіону WOSM, в якому нараховується понад 2 мільйони членів у 46 членських організаціях по всьому континенту. Предметом нашого розгляду став «Регіональний скаутський план 2022-25 рр.» (European Scout Committee, 2022), який здійснюється під гаслом «Сильний. Інноваційний. Зелений». Аналізований документ представляє консолідовану версію регіонального скаутського плану з ключовими показниками ефективності та планом дій. У плані висунуто інноваційний набір цілей і завдань, зокрема підтримка організаційної стійкості, захисту дітей і молоді, вжиття заходів для подолання кліматичної кризи та розробка стратегії впливу на клімат Регіону, розширення впливу Організації шляхом тісної співпраці з партнерами та посилення залучення молоді на всіх рівнях скаутингу.

У розділі Плану, який стосується досліджуваної нами проблеми неформальної екологічної освіти та має назву «Екологічна стійкість»

(Environmental sustainability) зазначено, передусім, важливість захисту оточуючого середовища: «Щодня ми свідчимо про вплив зміни клімату та інших шкідливих впливів на навколишнє середовище безпосередньо чи на відстані. Це не просто констатація того, що ми всі маємо відповідальність діяти, але це головна турбота молодих людей. Зосереджуючись на розвитку наших компетентностей задля навчання та зміни нашої поведінки по відношенню до навколишнього середовища, ми можемо здійснити позитивний вплив та наш внесок у ЦСР 12 (Відповідальне споживання та виробництво), 13 (Кліматичні дії), 14 (Життя під водою) та 15 (Життя на суші)». (European Scout Committee, 2022) Загальна мета екологічної діяльності визначена у Плані таким чином: «Регіональна організація розглядатиме вплив своїх дій на планету та досліджуватиме, як ми можемо зробити внесок у екологічну стійкість, спираючись на наш освітній контент, цінності та змінюючи свою поведінку. Важливо відзначити необхідність оцінки та адаптації нашої діяльності для більшої поваги до нашого спільного блага». (European Scout Committee, 2022)

У Плані сформульовано цілі, критерії, дії та результати діяльності національних організацій (НО) скаутів європейського регіону відповідно до трьох аспектів екологічної діяльності: екологічна освіта (environmental education), стратегічне партнерство (strategic partnership) та екологічно стійкий регіон (environmentally sustainable region). Розглянемо їх далі у запропонованій у Плані послідовності у формі таблиці.

Таблиця 2

**ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ПЛАНУ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СКАУТСЬКОГО РЕГІОНУ НА 2022-2025 рр.
(European Scout Committee, 2022)**

Завдання	Ключові показники (КП)	Ключові дії (КД)
<i>Завдання 1. Екологічна освіта</i>		
1.1. Зміцнення у регіоні та у НО компетентностей екологічної стійкості	КП 1.1. До кінця триріччя (2022-2025) запропонувати можливості для НО об'єднатися в мережі і обмінюватися інформацією, щоб краще адаптувати їхню програму в галузі екологічної освіти.	КД1: керівництво та підтримка у проведенні семінарів під час регіональних заходів для молоді та дорослих із спільною темою екологічної стійкості; КД2: надання інструментів на регіональних заходах для молоді та дорослих із спільною темою екологічної стійкості; КД3: відкриття нових та використання існуючих каналів комунікації для членських організацій щодо сталого розвитку; КД4: створення ознайомлювальних документів з відповідних тем, щоб надати їх НО.

<p>1.2. Розширення можливостей й молоді виступати захисниками екологічної стійкості в своїх НО та серед інших молодих людей.</p>	<p>КП 1.2. До кінця триріччя навчити принаймні 100 молодих людей, щоб розширити їхнє розуміння та підтримати їх у діях у сфері екологічної стійкості.</p>	<p>КД1: керівництво та підтримка для проведення семінарів під час регіональних заходів для молоді та дорослих із спільною темою екологічної стійкості. КД2: надання інструментів на регіональних заходах для молоді та дорослих із спільною темою екологічної стійкості. КД3: відкриття нових та розширення існуючих каналів комунікації для молодих людей щодо сталого розвитку. КД4: надання можливості молодим людям перевірити свою особисту точку зору та точку зору громад.</p>
<p>1.3. Підтримка НО у формуванні компетентностей щодо адаптації до наслідків зміни клімату, які впливають або вплинуть на скаутську діяльність у регіоні.</p>	<p>КП 1.3. До кінця триріччя надати можливості для НО у об'єднанні зусиль щоб поділитися своїми стратегіями пом'якшення наслідків зміни клімату.</p>	<p>КД1: надання підтримки та рекомендацій щодо того, як використати освіту з питань адаптації до зміни клімату у регіональних заходах.</p>
<p>Результат: протягом триріччя ми навчатимемо та підтримуватимемо 6 організацій-членів та 1000 молодих людей, щоб розширити їхні перспективи та вжити заходів у сфері екологічної стійкості в їхній місцевій громаді.</p>		
<p><i>Завдання 2. Стратегічне партнерство</i></p>		
<p>2.1. Розвиток та підтримка партнерства з науковими та академічними партнерами для сприяння розумінню питань екологічної стійкості</p>	<p>КП 2.1: на 7 регіональних заходах протягом триріччя надати простір для зовнішніх партнерів у сфері науки та ВО, щоб поділитися новими та інноваційними ідеями у сфері сталого розвитку з молоддю та НО</p>	<p>КД1: заохочення проведення регіональних заходів для створення простору та можливостей для того, щоб зовнішні партнери могли ділитися своїм досвідом у сфері екологічної стійкості; КД2: заохочення молодих людей використовувати місцевих зовнішніх партнерів у своїх місцевих проектах. КД3.(1): співпраця з колишніми членами організацій, щоб визначити відповідних зовнішніх партнерів Племені Землі; КД3.(2): заохочення інших сфер діяльності до розвитку взаємного та значущого зовнішнього партнерства з наукою та академічними колами у сфері екологічної стійкості.</p>
<p>2.2 Максимальне</p>	<p>КП 2.2: На 7 регіональних заходах і наступних</p>	<p>КД1: Забезпечення достатнього місця для використання існуючих мереж під час</p>

<p>використання можливостей, наданих партнерами, для підвищення обізнаності, розуміння та дій серед наших членів, щоб зменшити наш шкідливий вплив на планету</p>	<p>місцевих проектах, які здійснюють молоді люди, буде використано відповідні інструменти та ресурси, створені через партнерство</p>	<p>регіональних подій. КД2: Використання інструментів та ресурсів, створені спільно з існуючими партнерами в регіональних заходах.</p>
<p>Результат: протягом триріччя ми навчатимемо та підтримуватимемо шість НО та 1000 молодих людей, щоб розширити їхні перспективи та вжити заходів у сфері екологічної стійкості у своїй місцевій громаді.</p>		
<p style="text-align: center;"><i>Завдання 3. Екологічно стійкий регіон</i></p>		
<p>3.1 Мінімізація шкідливого впливу заходів, що проводяться НО, на навколишнє середовище</p>	<p>КД1: сприяння моніторингу та вимірюванню впливу на навколишнє середовище заходів (регіональних, національних тощо), використовуючи контрольний список таких заходів; КД2: застосування політики відповідального споживання та компенсації в Європейському скаутському регіоні; КД3: пілотування та просування використання Інструменту самооцінки ефективності організації, зосередженого на стійкості; КД4: забезпечення того, що Регіон є проактивним і є зразком для наслідування в організації сталих заходів і операцій.</p>	
<p>3.2 Розпочати впровадження заходів для досягнення кліматичної нейтральності в регіональних операціях не пізніше 2030 року.</p>	<p>КД1: здійснення оцінки впливу на клімат діяльності організацій; КД2: використання Інструменту регіонального моніторингу сталого розвитку у визначенні та відстеженні проблем регіону, а також впливу вжитих заходів; КД3: використання уроків, отриманих під час пандемії, щоб максимально застосовувати онлайн-зустрічі, де це є реалістичною та ефективною альтернативою особистим зустрічам; КД4: розробка стратегії сталого розвитку, щоб ESC (Комітет скаутів Європи) міг приймати обґрунтовані рішення щодо вуглецевої нейтральності нашого регіону до 2030 року.</p>	
<p>Результат: створення стратегії до листопада 2023 року, яка мінімізує шкідливий вплив подій на навколишнє середовище та починає впроваджувати заходи для досягнення кліматичної нейтральності в регіональних операціях не пізніше 2030 року</p>		

Аналіз поданого вище матеріалу, що стосується екологічної діяльності Європейського скаутського регіону у 2023-2025 рр., дозволяє констатувати, що ця діяльність являє собою доцільно організовану систему, що включає три взаємопов'язані складові: 1) освітня складова, спрямована на формування компетентностей екологічної стійкості; 2) організаційна складова, що передбачає встановлення стратегічних партнерств з закладами освіти та науки задля формування компетентностей екологічної стійкості; 3) практична складова, спрямована на застосування набутих компетентностей у перетворенні Європи на екологічно стійкий регіон.

Зміст та структура діяльності, заплановані до виконання у розглядуваному документі, відображають як стратегії формування екологічної стійкості членів WOSM, що розвиваються в межах програми «Плем'я Землі», так і численних програм Європейського Союзу, що відображені в документах *Стратегія ЄС щодо біорізноманіття* (EU Biodiversity Strategy, 2020), *Європейський кліматичний пакт* (European Climate Pact, 2020), *Програма навичок ЄС* (European Skills Agenda, 2020), *Пропозиція до Рекомендації Ради щодо навчання для екологічної стійкості* (Proposal for a Council Recommendation on learning for environmental sustainability, 2022) тощо.

З'ясування нормативних, організаційних та змістових засад неформальної освіти молоді як пріоритету діяльності міжнародного скаутського руху дозволив дійти певних висновків та визначити перспективи подальших наукових досліджень.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень

1. З'ясовано цільові пріоритети, еволюцію та організаційні засади діяльності міжнародного скаутського руху. Констатовано, що протягом більш ніж сторічної історії розвитку міжнародний скаутський рух пройшов шлях від табору для хлопчиків-підлітків до всесвітньої освітньої організації, метою якої є сприяння розвитку молодих людей у досягненні їхнього повноцінного фізичного, інтелектуального, емоційного, соціального та духовного потенціалу як особистостей, як відповідальних громадян і як членів місцевих, національних та міжнародних спільнот. На основі структурного аналізу Конституції WOSM з'ясовано принципи діяльності організації, схарактеризовано Присягу та Закон, Скаутський метод як сутнісну основу її функціонування, організаційну структуру WOSM на міжнародному, регіональному та національному рівнях. Подано характеристику

становлення та структури Національної Організації Скаутів України, до якої входять три організації.

2. Окреслено особливості неформальної освіти як засобу реалізації місії міжнародного скаутського руху. Проаналізовано консолідовану позицію шести найбільших у світі міжнародних молодіжних організацій («Велика шістка»), однією з яких є WOSM, щодо ролі неформальної освіти у навчанні молодих людей у сьогоденні та в наступні десятиліття. Узагальнено визначення неформальної освіти в документах першого Всесвітнього форуму з неформальної освіти, ініційованого «Великою шісткою», як глибоко диверсифікованого з точки зору контексту, тривалості, провайдера, способів надання та результату процесу, що здійснюється з метою набуття життєвих навичок, формування цінностей і принципів, а також розвитку ставлення, заснованого на інтегрованій системі цінностей, в межах запланованих, структурованих програм і процесів особистої та соціальної освіти молоді.

3. Схарактеризовано екологічну складову діяльності WOSM в сучасних умовах. Показано, що вивчення та захист природи традиційно є основним видом діяльності скаутингу та гайдингу. Прослідковано еволюцію екологічної діяльності WOSM в межах реалізації Всесвітньої скаутської екологічної програми, програми «Скауты за ЦСР» (Scouts for SDG) та ініціативи «Племя Землі» (Earth Tribe), в реалізації яких скаутський рух співпрацює з міжнародними глобальними та регіональними організаціями захисту природи. Констатовано, що в реалізації Цілей сталого розвитку ООН скауты цілісно поєднують основоположні їх складові, прагнучи досягнення синергетичного ефекту виховання у молоді цінностей екологічно стійких громадян глобального, регіонального та локального суспільства.

4. На основі аналізу Регіонального скаутського плану 2022-25 рр., який здійснюється у Європейському скаутському регіоні під гаслом «Сильний. Інноваційний. Зелений», виявлено цілі, критерії, дії та заплановані результати діяльності національних організацій скаутів регіону. Узагальнення матеріалів Плану, що стосуються екологічної діяльності на зазначений період дозволяє констатувати, що ця діяльність являє собою доцільно організовану систему, яка охоплює освітню, організаційну та практичну складові, спрямовані на набуття та застосування компетентностей, необхідних у перетворенні Європи на екологічно стійкий регіон.

Подальші наукові дослідження передбачають узагальнення та систематизацію досвіду національних членських організацій скаутського руху у сфері неформальної екологічної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Національна Організація Скаутів України (НОСУ). (2024). *Наша Історія*. (National Organization Scouts of Ukraine (NOSU) Our History). [http://www.ukrscout.org/Constitution of the World Organization of the Scout Movement](http://www.ukrscout.org/Constitution%20of%20the%20World%20Organization%20of%20the%20Scout%20Movement). (2011). URL <https://issuu.com/worldscouting/docs/constitution/9>
- European Scout Committee. (2022). *Regional Scout plan 2022-2025 with KPIs and action plans*. <https://learn.scout.org/resource/european-regional-scout-plan-2022-2025-kpis-and-action-plans>
- European Scout Region of the World Organization of the Scout Movement. (2023) URL: <https://climateactionaccelerator.org/partners/european-scout-region-of-the-world-organization-of-the-scout-movement/>
- Kolb, D.A. (2014). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. 2nd edition. New Jersey: Pearson Education Inc.
- Scouts. (2019). *The Essential Characteristics of Scouting*. World Scout Bureau Inc.
- Scouts. (2024d). *Scouting's History*. URL <https://www.scout.org/who-we-are/scout-movement/scoutings-history>
- Scouts. (2024a). *GPS. The Guide to Youth Programme in Scouting*. URL: <https://gps.scout.org/>
- Scouts. (2024b). *Impact*. URL: <https://sdgs.scout.org/impact>
- Scouts. (2024c). *Environment*. URL: <https://www.scout.org/what-we-do/young-people-and-communities/environment>
- The "Big 6" youth organizations: joint position on non-formal education. (2019). World Scout Bureau Inc. Enrique Leon. URL: <https://www.wagggs.org/ar/resources/big-6-youth-organizations-joint-position-non-formal-education/>
- United Nations. (2015). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. UN General Assembly Document A/RES/70/1.
- World Scout Bureau. (1998). *Scouting: an educational system*. Switzerland: World Scout Bureau. URL: <https://cutt.ly/grgY198>
- World Scout Bureau. (2009). *World Scout Environment Programme. Activities & factsheets*. https://issuu.com/worldscouting/docs/wsep_resource_book_color_en/59
- WOSM. (2000). *A Strategy for Scouting... from Durban to Thessaloniki. Understanding the Mission Statement*. URL: <https://learn.scout.org/es/node/8390>

SUMMARY

Sbruieva Alina, Cherniakova Jane. Non-Formal Environmental Education in the Activities of the World Organization of the Scout Movement.

The article characterizes the normative, organizational and content basis of non-formal education of youth as a priority of the World Organization of the Scout Movement (WOSM).

The target priorities, evolution and organizational principles of the international scout movement and the National Scout Organization of Ukraine as its component have been clarified. It is stated that during more than a hundred years of development history, the international scouting movement has gone from a small camp for teenage boys to a worldwide multi-million educational organization, the purpose of which is to

promote the development of young people in achieving their physical, intellectual, emotional, social and spiritual potential as individuals, responsible citizens and members of local, national and international communities. The definition of non-formal education in the documents of the first World Forum on Non-Formal Education, initiated by the 'Big Six' , is summarized as deeply diversified in terms of context, duration, provider, methods of provision and the result process carried out with the aim of acquiring life skills, values and principles, and as well as the development of attitudes based on an integrated system of values within planned, structured programs and processes of personal and social education of young people.

The evolution of WOSM's environmental activities within the implementation of the World Scout Environmental Program, the Scouts for SDG program and the Earth Tribe initiative was followed. The goals, criteria, actions and planned results of environmental activities in the European Scout Region have been identified. It is shown that this activity is an expediently organized system that includes an educational component aimed at the formation of environmental sustainability competences, an organizational component that involves establishing strategic partnerships with educational and reserch institutions for the formation of environmental sustainability competences, and a practical component aimed at applying acquired competences in the transformation of Europe into an ecologically sustainable region.

Key words: *non-formal environmental education, World Organization of the Scout Movement, Scout Method, Ukraine, History.*